

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра економіки і торгівлі

АЛЛА СУР'ЯК

МІКРОЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації до самостійної роботи

ЛУЦЬК

2023

УДК 330.101.542(075.8)

C-90

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол протокол № 3 від 17 листопада 2023 р.)

Стащук О.В. – д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів Волинського національного університету імені Лесі Українки

Сур'як А. В.

C-90 Мікроекономіка: методичні рекомендації до виконання самостійної роботи. Луцьк : Вид-во КП ІА «Волиньенергософт», 2023. 49 с.

Методичні рекомендації призначені для допомоги здобувачам освіти в опрацюванні питань, винесених на самостійне опрацювання й вивчення для засвоєння науково-практичних основ, методологічних та організаційних положень мікроекономіки.

Рекомендовано студентам 1 курсу галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 Економіка, ОП Аналітична економіка; галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, ОП Фінанси і кредит; галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент, ОП Менеджмент; галузі знань 07 Управління і адміністрування, спеціальності 075 Маркетинг, ОП Маркетинг; галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво та торгівля, ОП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність бакалаврського рівня підготовки

УДК 330.101.542(075.8)

© Сур'як А. В., 2023

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2023

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Структура освітнього компонента.....	9
Тема 1. Предмет і методи мікроекономіки	10
Тема 2. Аналіз попиту та пропозиції	12
Тема 3. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага	14
Тема 4. Еластичність попиту та пропозиції	15
Тема 5. Теорія граничної корисності та поведінка споживача	18
Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства	20
Тема 7. Варіація факторів виробництва та оптимум товаровиробника ...	21
Тема 8. Витрати і доходи підприємства	24
Тема 9. Витрати виробництва та прибуток, види витрат та їх взаємозв'язок з прибутком	26
Тема 10 Ринок досконалої конкуренції	28
Тема 11 Монопольний ринок	31
Тема 12. Ринок монополістичної конкуренції	33
Тема 13. Олігополія	36
Тема 14. Ринок факторів виробництва	39
Тема 15. Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту	43
Тема 16.Інституціональні аспекти ринкового господарства	46
Рекомендована література.....	48

ПЕРЕДМОВА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки,	Нормативний
Кількість годин/кредитів 150/5	051 Економіка, Аналітична економіка	Рік навчання 1
ІНДЗ: <u>немає</u>	07 Управління та адміністрування, 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок Фінанси і кредит	Семестр 1-ий
	07 Управління та адміністрування, 073 Менеджмент Менеджмент	Лекції 40 год.
	07 Управління і адміністрування 075 Маркетинг Маркетинг	Практичні 40 год.
	07 Управління та адміністрування, 076 Підприємництво та торгівля, Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Перший (бакалаврський)	Самостійна робота 60 год.
		Консультації 10 год.
Мова навчання		Форма контролю: екзамен
		Українська

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Мікроекономіка» належить до переліку нормативних освітніх компонентів за освітнім ступенем «Бакалавр». Для вивчення базових понять та моделей мікроекономіки. Розкриває особливості функціонування основних елементів ринкового механізму. Аналізує механізм встановлення часткової рівноваги, види еластичності попиту та пропозиції, теорії поведінки споживача та фірми.

Визначає основні види витрат підприємства та особливості функціонування ринкових структур (досконалої конкуренції, чистої монополії, олігополії, монополістичної конкуренції). Характеризує специфіку розвитку ринку ресурсів та встановлення ринкової та загальної рівноваги.

2. Мета і завдання освітнього компонента Метою вивчення освітнього компонента «Мікроекономіка» є системні знання про економічну поведінку суб'єктів господарювання – домогосподарства та підприємства. процеси економічного вибору, який здійснюють суб'єкти господарювання для досягнення своїх цілей в умовах обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання. Завдання - формування знань та практичних навиків механізму функціонування економічних суб'єктів і вибору ними раціональних рішень, що дозволяють досягти максимального результату за мінімальних витрат та обмежених ресурсів.

3. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності (спеціальність 051 Економіка)

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Загальні компетентності (072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Загальні компетентності (спеціальність 073 Менеджмент)

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Загальні компетентності (спеціальність 075 Маркетинг)

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК15. Здатність виявляти знання та розуміння основ функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

Загальні компетентності (спеціальність 076 Підприємництво та торгівля)

ЗК-1. Здатність до абстрактного аналізу та синтезу. Вміння виявляти, аналізувати і структурувати проблеми підприємства і розробляти рішення.

ЗК-7. Здатність працювати в команді.

ЗК-13. Здатність виявляти знання та розуміння основ функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

Фахові компетентності

Спеціальні (Фахові) компетентності(спеціальність 051 Економіка):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-,макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

Спеціальні (Фахові) компетентності (072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок)

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Спеціальні (Фахові) компетентності (073 Менеджмент)

СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

Фахові компетентності (спеціальність 075 Маркетинг)

ФК 7. Здатність визначати вплив функціональних областей маркетингу на результати господарської діяльності ринкових суб'єктів.

ФК11. Здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначати особливості функціонування ринків..

ФК14. Здатність пропонувати вдосконалення щодо функцій маркетингової діяльності.

Спеціальні (Фахові) компетентності

(спеціальність 076 Підприємництво та торгівля)

ФК-1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

ФК-3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

ФК-11. Здатність керувати організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.

Програмні результати навчання (спеціальність 051 Економіка)

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Програмні результати навчання (072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок)

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Програмні результати навчання (спеціальність 073 Менеджмент)

ПРН11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах

ПРН16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань бути критичним і самокритичним.

Програмні результати навчання (спеціальність 075 Маркетинг)

ПРН 3. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу.

ПРН16. Відповідати вимогам, які висуваються до сучасного маркетолога, підвищувати рівень особистої професійної підготовки.

ПРН19. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

Програмні результати навчання

(спеціальність 076 Підприємництво та торгівля)

ПРН-1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН-13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН-21. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бал
Змістовий модуль 1. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага						
Тема 1. Тема 1 .Предмет і методи мікроекономіки	6	2	2	2		О, БО, Т, РЗ РМП 1,5- 5
Тема 2. Аналіз попиту та пропозиції	8	2	2	4		О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 3. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага	8	2	2	4		О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 4. Еластичність попиту та пропозиції	8	2	2	4		О, БО, Т, РЗ РМП, 1,5- 5
Тема 5. Теорія граничної корисності та поведінка споживача	13	4	4	4	1	О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства	9	2	2	4	1	О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 7. Варіація факторів виробництва та оптимум товаровиробника	11	4	2	4	1	О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 8. Витрати і доходи підприємства	11	2	4	4	1	О, БО, Т, РЗ РМП, 1,5- 5
Разом за модулем 1	74	20	20	30	4	20
Змістовий модуль 2. Витрати виробництва та прибуток, конкуренція						
Тема 9. Витрати виробництва та прибуток, види витрат та їх взаємозв'язок з прибутком	8	2	2	3	1	О, БО, Т, РЗ РМП,1,5- 5
Тема 10. Ринок досконалої конкуренції	8	2	2	3	1	О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 11. Монопольний ринок	9	2	2	4	1	О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 12. Ринок монополістичної конкуренції	13	4	4	4	1	О, БО, Т, РЗ РМП, 1,5- 5
Тема 13. Олігополія	8	2	2	4		О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 14. Ринок факторів виробництва	13	4	4	4	1	О, БО, Т, РЗ РМП, 1,5- 5
Тема 15. Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту	9	2	2	4	1	О, БО, Т, РЗ 1,5- 5
Тема 16. Інституціональні аспекти ринкового господарства	8	2	2	4		О, БО, Т, РЗ 1,5- 5

Разом за модулем 2	76	20	20	30	6	20
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
Екзамен						60
Всього годин / Балів	150	40	40	60	10	100

Форми контролю: бліц-опитування (БО), опитування (О), тести (Т), розгляд ситуаційних завдань (СЗ), розв'язування задач (РЗ), робота в малих групах (РМГ).

Тема 1 . Предмет і методи мікроекономіки

Основні терміни

Альтернативні витрати виробництва; гіпотеза; дедукція; індукція; макроекономіка; мікроекономіка; нормативна мікроекономіка; позитивна мікроекономіка; предмет мікроекономіки; принципи (закони); обмеженість ресурсів.

Питання для самоперевірки

1. Основні функції мікроекономіки.
2. Ринок як особливий механізм координації економічних дій.
3. Кругообіг товарів і грошей.
4. Мікроекономічні моделі.
5. Модель виробничих можливостей, її властивості та основні функції в мікроекономічному аналізі.
6. Вплив технологій на виробничі можливості суспільства. Альтернативна вартість.
7. Вплив цін на розподіл ресурсів.
8. Координація вибору: стихійний порядок та ієрархія.

Тести для самоперевірки

1. Мікроекономіка як частина економічної теорії вивчає:
  - а) поведінку окремого споживача;
  - б) економіку територіальної одиниці;
  - в) економічні явища впродовж короткого проміжку часу;
  - г) економічну діяльність окремих господарських суб'єктів;
  - д) взаємодію структурних одиниць економіки.

2. Основна економічна суперечність, що вивчається мікроекономікою, зумовлена:

- а) посиленням втручання держави в економіку та глобалізаційними процесами;
- б) погіршенням екологічної ситуації та існуванням монополій;
- в) поширенням практично по всіх країнах світу інфляції та безробіття;
- г) безмежністю потреб та обмеженістю ресурсів, необхідних для їх задоволення.

3. Економічне поняття "обмеженість ресурсів" - це:

- а) відсутність в країні певних природних ресурсів;
- б) неможливість задоволення всіх людських потреб;
- в) стан ресурсів у період економічного спаду;
- г) високі ціни на товари, які обмежують можливість їх придбання.

4. Економічна модель не є:

- а) ідеальним типом економіки або політики;
- б) інструментом економічних прогнозів;
- в) комплексом економічних принципів;
- г) поясненням функціонування економіки чи її окремих секторів.

5. З перерахованих моделей не є мікроекономічною:

- а) модель фірми;   б) модель інфляції;   в) модель споживача;
- г) модель ринкової рівноваги;   д) модель виробника.

Завдання для самоперевірки

Задача 1.

Визначити величину виробничих можливостей виготовлення двох видів продуктів А та В при використанні двох видів ресурсів. Загальна кількість першого ресурсу на тиждень становить 440 одиниць, другого 200 одиниць. Одиниця продукту А потребує витрат 4 одиниць першого ресурсу та 5 одиниць другого. Одиниця продукції В відповідно 4 одиниць та 1 одиниць ресурсів.

Задача 2.

У галузі виробляються журнали та книги. У таблиці наведено ефективні варіанти зміни структури виробництва:

Варіанти	А	Б	В	Г	Д	Е	Ж
Книги, шт.	8	6	5	4	2	1	0
Журнали, шт.	0	8	14	21	24	30	33

- 1.Зобразіть графічно криву виробничих можливостей галузі.
- 2.Розрахуйте альтернативні втрати виробництва одного додаткового журналу в різних варіантах зміни структури виробництва.
- 3.Надайте пояснення змінам альтернативних витрат у зв'язку з розширенням виробництва книг.

Задача 3.

Економіка певної країни, за умови цілковитого використання всіх ресурсів, умовно виробляє тільки два товари - мопеди і пральні машини. Якщо всі ресурси будуть задіяні у виробництві мопедів, то можуть бути вироблені 100 одиниць цієї продукції; якщо всі ресурси будуть задіяні у виробництві пральних машин, то можуть бути вироблені 40 одиниць пральних машин.

- 1.Побудуйте криву виробничих можливостей.
- 2.Визначте альтернативні витрати виробництва по обох видах товарів.
- 3.Які зміни відбудуться на графіку, якщо у виробництві мопедів буде застосована інноваційна технологія з високим рівнем продуктивності.
- 4.Чи зміниться у цьому випадку альтернативна вартість виробництва?
- 5.Позначте на графіку точки, які відповідали б ефективним і неефективним способам використання обмежених ресурсів.

Тема 2. Аналіз попиту та пропозиції**Основні терміни**

Абсолютно еластичний попит; Абсолютно нееластичний попит; взаємодоповнюючі товари; взаємозамінні товари; еластичний попит; закон попиту; закон пропозиції; коефіцієнт еластичності попиту за доходом; коефіцієнт перехресної еластичності попиту; коефіцієнт цінової еластичності

попиту; коефіцієнт цінової еластичності пропозиції; крива попиту; крива пропозиції; недоброякісні товари; нееластичний попит; нормальні товари; обсяг попиту; обсяг пропозиції; попит одиничної еластичності; принцип спадної граничної корисності; ринковий попит; ринкова пропозиція; ринкова рівновага.

Питання для самоперевірки

1. Попит. Функція попиту. Закон попиту.
2. Пропозиція. Функція пропозиції. Закон пропозиції.
3. Ринкова рівновага. Рівноважна ціна. Рівноважна кількість товару.
4. Сталість і динамічність ринкової рівноваги. Надлишок споживача і виробника.

Тести для самоперевірки

1. Закон попиту передбачає, що:
  - а) перевищення пропозиції над попитом викликає зниження ціни;
  - б) якщо доходи споживачів збільшуються, то вони купують більше товарів;
  - в) крива попиту має позитивний нахил;
  - г) коли ціна товару знижується, то обсяг покупок збільшується.
2. Якщо ціна товару зростає, то згідно з законом попиту:
  - а) попит скорочується;   б) попит збільшується;
  - в) обсяг попиту скорочується;   г) обсяг попиту збільшується.
3. Точки на кривій ринкового попиту показують:
  - а) обсяг попиту всіх споживачів за кожної можливої ціни;
  - б) сукупний обсяг платежів споживачів за одиницю товару;
  - в) видатки споживачів за кожної можливої ціни;
  - г) виторг продавців за кожної можливої ціни.
4. Ринкова пропозиція не відчуває впливу:
  - а) зростання цін на ресурси;   б) вдосконалення технологій;
  - в) збільшення кількості продавців на ринку;
  - г) зниження податків;   д) вподобання споживачів.
5. Закон пропозиції, якщо ціни зростають, а інші умови незмінні, то це

виявляється:

- а) у збільшенні пропозиції;   б) у зниженні пропозиції;
в) у збільшенні обсягу пропозиції;   г) у зниженні обсягу пропозиції.

Тема 3. Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага

Основні терміни

Абсолютно еластичний попит; Абсолютно нееластичний попит; взаємодоповнюючі товари; взаємозамінні товари; еластичний попит; закон попиту; закон пропозиції; коефіцієнт еластичності попиту за доходом; коефіцієнт перехресної еластичності попиту; коефіцієнт цінової еластичності попиту; коефіцієнт цінової еластичності пропозиції; крива попиту; крива пропозиції; недоброякісні товари; нееластичний попит; нормальні товари; обсяг попиту; обсяг пропозиції; попит одиничної еластичності; принцип спадної граничної корисності; ринковий попит; ринкова пропозиція; ринкова рівновага.

Питання для самоперевірки

1. Нецінові фактори ринкового попиту.
2. Нецінові фактори ринкової пропозиції.
3. Механізм встановлення ринкової рівноваги (павутиноподібна модель).
4. Визначення параметрів ринкової рівноваги та обсягів надлишку (дефіциту).
5. Еластичність попиту і пропозиції.
6. Обчислення показника за чинниками впливу на еластичність пропозиції (за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва).
7. Концепція еластичності взаємопов'язаних показників.
8. Дослідження зв'язку між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника.

Тести для самоперевірки

Чи є правильними ці твердження:

1. Обсяг доходу продавця змінюється залежно від величини коефіцієнта цінової еластичності попиту на даний товар.
3. Обсяг продажу товарів першої необхідності значно зросте, якщо ціни на них знизяться.
4. Якщо зі зміною ціни на 2% обсяг попиту на товар змінюється на 7%, це означає, що попит на цей товар є нееластичним.
5. Якщо з підвищенням ціни товару виторг від його реалізації зростає, це означає, що попит на цей товар є еластичним.
7. Чим більше субститутів має товар, тим більш еластичним є попит на нього.
8. Якщо зі зниженням ціни товару обсяг його продажу не зміниться, це означає, що попит на цей товар є абсолютно еластичним.
9. Dodatne значення коефіцієнта перехресної еластичності попиту означає, що аналізовані товари є субститутами.
10. З підвищенням цін на ювелірні вироби сукупний дохід фірм-виробників зростає.
11. Еластичність пропозиції у довгостроковому періоді є значно вищою, ніж у короткостроковому; для еластичності попиту часовий період не має значення.
12. Законодавче визначення платника податку не чинить жодного впливу на економічний розподіл податкового тягаря між покупцями і продавцями.

Тема 4. Еластичність попиту та пропозиції

Основні терміни

Абсолютно еластичний попит; Абсолютно нееластичний попит; взаємодоповнюючі товари; взаємозамінні товари; еластичний попит; закон попиту; закон пропозиції; коефіцієнт еластичності попиту за доходом; коефіцієнт перехресної еластичності попиту; коефіцієнт цінової еластичності попиту; коефіцієнт цінової еластичності пропозиції; крива попиту; крива пропозиції; недоброякісні товари; нееластичний попит; нормальні товари; обсяг

попиту; обсяг пропозиції; попит одиничної еластичності; принцип спадної граничної корисності; ринковий попит; ринкова пропозиція; ринкова рівновага.

Питання для самоперевірки

1. Еластичність попиту і пропозиції.
2. Обчислення показника за чинниками впливу на еластичність пропозиції (за власною ціною блага, еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва).
3. Концепція еластичності взаємопов'язаних показників.
4. Дослідження зв'язку між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника.

Тести для самоперевірки

2. Закон попиту передбачає, що:
  - а) перевищення пропозиції над попитом викликає зниження ціни;
  - б) якщо доходи споживачів збільшуються, то вони купують більше товарів;
  - в) крива попиту має позитивний нахил;
  - г) коли ціна товару знижується, то обсяг покупок збільшується.
6. Якщо ціна товару зростає, то згідно з законом попиту:
  - а) попит скорочується;   б) попит збільшується;
  - в) обсяг попиту скорочується;   г) обсяг попиту збільшується.
7. Точки на кривій ринкового попиту показують:
  - а) обсяг попиту всіх споживачів за кожної можливої ціни;
  - б) сукупний обсяг платежів споживачів за одиницю товару;
  - в) видатки споживачів за кожної можливої ціни;
  - г) виторг продавців за кожної можливої ціни.
8. Ринкова пропозиція не відчуває впливу:
  - а) зростання цін на ресурси;   б) вдосконалення технологій;
  - в) збільшення кількості продавців на ринку;
  - г) зниження податків;   д) вподобання споживачів.
9. Закон пропозиції, якщо ціни зростають, а інші умови незмінні, то це

виявляється:

- а) у збільшенні пропозиції;   б) у зниженні пропозиції;
в) у збільшенні обсягу пропозиції;   г) у зниженні обсягу пропозиції.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Із друку вийшов новий навчальний посібник із мікроекономіки. Попит на посібник заданий рівнянням: $Q^D = 8 - P$, пропозицію описує рівняння: $Q^S = P - 4$

1. Визначте P_e (грн.) та Q_e (тис. шт.) посібників.
2. Уряд запровадив податок на продавця у розмірі 0,75грн. з одного підручника. Визначте нову рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу. Які зміни відбудуться на графіку?
3. Якою буде сума податкових надходжень від продажу підручників.

Задача 2

Ціна на ринку гречки коливається від 17 до 22 грн. за центнер, а попит відповідно від 46 до 23 тис. центнерів за місяць.

1. Визначити коефіцієнти лінійної еластичності попиту за умови зниження і зростання ціни.
2. Обчислити коефіцієнт дугової еластичності попиту.

Задача 3

P (\$/т)	D (т)	S (т)
60	22	14
80	20	16
100	18	18
120	16	20

1. Визначити еластичність попиту за ціною
2. Визначити еластичність пропозиції за ціною.
3. Визначити параметри ринкової рівноваги.
4. Визначити наслідки фіксації урядом ціни на рівні 80\$/т.

Тема 5. Теорія граничної корисності та поведінка споживача

Основні терміни

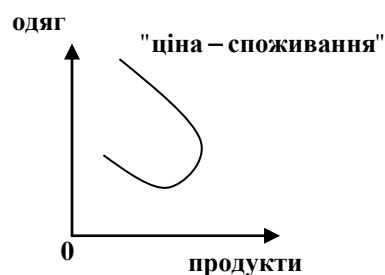
Диверсифікація; ефект доходу; ефект заміщення; ефект Слуцького; ефект Хікса; крива "доход-споживання"; крива "ціна-споживання"; криві Енгеля; невизначеність; ризик; товари Гіффена.

Питання для самоперевірки

1. Підходи до вимірювання корисності.
2. Поняття рівноваги споживача. Закони Госсена.
3. Загальна умова рівноваги споживача.
4. Еквімаржинальний принцип оптимізації корисності.
5. Рівняння рівноваги споживача з кардиналістських позицій.

Тести для самоперевірки

1. На основі кривої "ціна-споживання" можна побудувати криву:
  - а) попиту;
  - б) пропозиції;
  - в) граничної корисності;
  - г) загальної корисності.
2. На графіку подано криву співвідношення «ціна – споживання» при зміні ціни на продукти харчування. Яким видом товару є продукти?

- а) товаром Гіффена;
  - б) другорядним, проте це не товар Гіффена;
  - в) нормальним;
  - г) делікатесом.
3. Крива «дохід-споживання»:
    - а) поєднує всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни на одне із благ;

б) показує співвідношення між доходами споживача та тією кількістю товару, що купується, за інших рівних умов;

в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані з різними рівнями доходу;

г) правильними є відповіді (б) і (в).

4. Крива «дохід-споживання»:

а) є висхідною для нормальних благ;

б) має від'ємний нахил для нижчих благ;

в) є вертикальною для нейтральних благ;

г) всі відповіді правильні.

5. Якщо X , Y - товари нижчої якості, то при зростанні доходу споживача лінія «дохід-споживання»:

а) йде знизу вгору зліва направо; б) йде вниз зліва направо;

в) йде вгору наліво; г) не існує.

Завдання для самоперевірки

Задача 1.

Функція корисності має вигляд: $U = X^{1/2} + Y^{1/2}$. Споживач має дохід $I = 1500$.

Визначити криву "ціна-споживання", якщо відомо, що ціна товару Y дорівнює 15, тобто $P_Y = 15$

Задача 2.

Споживач витрачає весь свій дохід у 200 грн. для придбання двох наступних товарів - X і Y . Початкові ціни товарів становили відповідно: $P_X = 15$ грн., $P_Y = 20$ грн. Оптимальний споживчий кошик (E_1) складається з 10 одиниць товару X і 5 одиниць товару Y . Зростання ціни товару X до 20 грн. за одиницю призводить до зміщення точки рівноваги, тепер оптимальний кошик (

E_2) включає 4X і 6 Y. Зниження ціни товару X до 10 грн. за одиницю дає новий оптимум (E_3), кошик складається з 20 X і 5 Y.

1. Покажіть графічно, як змінюється рівновага споживача.

2. Побудуйте криву «ціна-споживання», а на її основі – криву індивідуального попиту споживача на товар X.

Задача 3.

Функція попиту споживача задана рівнянням: $Q_1 = 10 + 1/10P_1$. Дохід споживача становить 320 грн. на місяць. Початкова ціна товару становить 6 грн.

Визначте величини ефектів заміни та доходу за умови, що ціна товару знизиться до 4 грн. за одиницю.

Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства

Основні терміни

Виробництво; виробнича функція; гранична норма технологічного заміщення; граничний продукт фактора виробництва; довгостроковий період; загальний обсяг продукту; ізокванта; ізокоста; карта ізоквант; короткостроковий період; негативний ефект масштабу виробництва; незмінний ефект масштабу виробництва; позитивний ефект масштабу виробництва; продуктивність праці; середній продукт фактора виробництва.

Питання для самоперевірки

1. Процес виробництва та основні виробничі фактори.
2. Конфлікт між обмеженими ресурсами та безмежними потребами.
3. Раціоналізація форм об'єднання факторів виробництва та їх якісного і кількісного співвідношення у процесі виробництва.
4. Основні питання, що постають перед будь-яким підприємством у процесі виробничої діяльності.
5. Короткостроковий період та довгостроковий період у мікроекономіці.
6. Показники використання змінного фактору виробництва.
7. Основні мікроекономічні параметри підприємства.

8. «Нормальний прибуток» як елемент витрат.
9. Економічний та бухгалтерський прибуток.

Тема 7. Варіація факторів виробництва та оптимум товаровиробника

Основні терміни

Виробнича функція; гранична норма технологічного заміщення (MRTS); граничний продукт капіталу; граничний продукт праці; ефект масштабу; закон спадної віддачі; ізокванта; капітал; карта ізоквант; праця; частинна варіація факторів виробництва.

Питання для самоперевірки

1. Пропорційна варіація факторів виробництва та оптимум виробника.
2. Ізокоста: суть, побудова, властивості.
3. Ефект масштабу та його види: зростаючий, сталий, спадний.
4. Витрати виробництва: суть і види.
5. Оптимальний план виробництва: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації прибутку.
6. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.
7. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми.
8. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.
9. Графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з видів витрат.
10. Оптимум виробника: вибір комбінації виробничих факторів з критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.
11. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.

Тести для самоперевірки

1. Згідно з правилом оптимального використання ресурсу:
  - а) використання ресурсу буде прибутковим, якщо гранична доходність ресурсу дорівнює граничним витратам на нього;

б) використання ресурсу буде прибутковим, якщо ціни всіх залучених ресурсів рівні;

в) використання ресурсів буде прибутковим, якщо фірма купує їх на конкурентному ринку;

г) використання ресурсів буде прибутковим до точки, де $MR=MC$.

2. Якщо праця і капітал є ресурсами-замінниками, а ефект обсягу випуску переважає ефект заміни, то зі зростанням ціни капіталу:

а) попит фірми на працю зростає;

б) попит фірми на працю скоротиться;

в) попит фірми на працю не зміниться;

г) можливі будь-які з перерахованих змін у попиті на працю.

3. Фірма мінімізує видатки на ресурси, якщо:

а) співвідношення між граничними продуктивностями та цінами всіх ресурсів однакові;

б) граничні продуктивності всіх ресурсів однакові;

в) граничні продуктивності всіх ресурсів дорівнюють їхнім цінам;

г) ціни всіх залучених ресурсів однакові.

4. Правило оптимального співвідношення ресурсів для конкурентної фірми полягає у тому, що:

а) фірма мінімізує витрати, якщо кожен вхідний ресурс використовується доти, доки цінність його граничного продукту не стане рівною ціні даного ресурсу;

б) фірма максимізує сукупний виторг, якщо кожен вхідний ресурс використовується доти, доки цінність його граничного продукту не стане рівною ціні даного ресурсу;

в) фірма максимізує прибуток, якщо кожен вхідний ресурс використовується поки цінність його граничного продукту не стане рівною ціні даного ресурсу;

г) правильні відповіді (а) і (в).

5. Коли конкурентна фірма досягає рівня виробництва, за якого гранична доходність кожного ресурсу дорівнює ціні цього ресурсу, вона:

- а) мінімізує витрати виробництва, але не обов'язково при цьому максимізує прибуток;
- б) максимізує прибуток, але не обов'язково мінімізує витрати;
- в) максимізує прибуток за мінімальних витрат;
- г) може або максимізувати прибуток, або мінімізувати витрати.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Функція сукупного попиту на благо у довготерміновому періоді має вигляд: $Q^D(P) = 1150 - P$; функція пропозиції: $Q^S(P) = 5P$. На ринку діє одне підприємство з виробничою функцією: $Q = 2K^{1/2}L^{1/2}$. Ринки факторів виробництва є повністю конкурентними. Підприємство використовує 5 одиниць капіталу. Визначте функцію попиту на працю у короткотерміновому періоді. Як вплине зміна капіталу на функцію попиту на працю?

Задача 2

Виробник одночасно є монополістом на ринку праці і монополістом на ринку товару. Виробнича функція $Q = L$; зворотна функція попиту на товар $P = 1200 - Q$; функція пропозиції праці $L = 0,5P_L$. Визначте рівновагу на ринку праці та на ринку товару, а також рівновагу на ринку праці і товару у випадку, коли заробітна плата дорівнює $P_L = 710$ грн.

Задача 3

Виробнича функція фірми має вигляд $Q = 2K^{1/2}L^{1/2}$. $P_L = 12$ та $P_K = 10$.

Визначите:

- а) функції витрат у довгостроковому періоді;
- б) функції витрат у короткостроковому періоді при $K_0 = 32$.

Тема 8. Витрати і доходи підприємства

Основні терміни

Бухгалтерські витрати; граничні витрати; граничний продукт; довгострокові граничні витрати; довгострокові середні витрати; економічні витрати; неявні витрати; середні змінні витрати; середні постійні витрати; середні сукупні витрати; сукупні витрати; сукупні змінні витрати; сукупні постійні витрати; явні витрати.

Питання для самоперевірки

1. Фірма як суб'єкт ринку та виробнича ринкова система. Мотивація поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів.

2. Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій.

3. Динаміка загального, середнього і граничного продуктів для виробничої функції з одним змінним ресурсом.

4. Двофакторна виробнича функція.

Тести для самоперевірки

1. Постійні витрати підприємства - це:

а) витрати на ресурси за цінами, діючими у момент їхнього придбання;
б) витрати, які має фірма навіть у тому випадку, якщо продукція не виробляється;

в) всі витрати на виробництво продукції.

2. Який фактор збільшує постійні витрати фірми?

а) підвищення заробітної плати керівного складу;

б) підвищення цін на сировину та паливо;

в) підвищення тарифів на залізничні перевезення;

г) підвищення заробітної плати технічного персоналу.

3. Які витрати відносять до змінних?

- а) виплата відсотків за банківським кредитом і витрати на сировину;
- б) орендна плата і вартість обладнання;
- в) заробітна плата технічного персоналу, вартість електроенергії і напівфабрикатів;
- г) усі витрати, необхідні для випуску продукції.

4. Який фактор збільшує змінні витрати фірми?

- а) підвищення орендної плати за користування земельною ділянкою;
- б) підвищення відсоткової ставки за банківським кредитом;
- в) підвищення заробітної плати керівного складу;
- г) підвищення заробітної плати технічного персоналу.

5. Сукупні витрати розраховуються за формулою:

- а) $FC + VC$;   б) $VC - TC$;   в) $FC + VC + MC$;   г) $(FC + VC) / Q$.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Заповніть наступну таблицю:

Q, од.	ТС, грн.	VC, грн.	FC, грн.	MC, грн.	АТС, грн.	АVC, грн.	АFC, грн.
1	55						
2				25			
3		80					
4			10			19	
5							

Задача 2

Підприємство з випуску пральних машин діє в умовах конкуренції. Функція сукупних витрат виражена наступним чином: $TC = 100 + Q^2$. Необхідно визначити наступне:

1. обсяг випуску пральних машин для максимізації прибутку, якщо ціна одиниці продукції складає 60грн.
2. рівень прибутку фірми від реалізації усієї продукції.

Задача 3

Машинобудівне підприємство за один робочий день випускає 16 двигунів. Робочий день триває 8 годин. Загальна вартість виготовленої продукції складає 800 грн. Визначити наступні показники:

1. якою буде вартість усієї продукції та одного двигуна, якщо продуктивність праці зросте на 60%, а інтенсивність – на 45%.

Тема 9. Витрати виробництва та прибуток, види витрат та їх взаємозв'язок з прибутком

Основні терміни

Бухгалтерські витрати; граничні витрати; граничний продукт; довгострокові граничні витрати; довгострокові середні витрати; економічні витрати; неявні витрати; середні змінні витрати; середні постійні витрати; середні сукупні витрати; сукупні витрати; сукупні змінні витрати; сукупні постійні витрати; явні витрати.

Питання для самоперевірки

1. Пропорційна варіація факторів виробництва та оптимум виробника.
2. Ізокоста: суть, побудова, властивості.
3. Ефект масштабу та його види: зростаючий, сталий, спадний.
4. Витрати виробництва: суть і види.
5. Оптимальний план виробництва: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації прибутку.
6. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.
7. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми.
8. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.
9. Графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з видів витрат.
10. Оптимум виробника: вибір комбінації виробничих факторів з критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

11. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.

Тести для самоперевірки

1. Постійні витрати підприємства - це:

- а) витрати на ресурси за цінами, діючими у момент їхнього придбання;
- б) витрати, які має фірма навіть у тому випадку, якщо продукція не виробляється;
- в) всі витрати на виробництво продукції.

2. Який фактор збільшує постійні витрати фірми?

- а) підвищення заробітної плати керівного складу;
- б) підвищення цін на сировину та паливо;
- в) підвищення тарифів на залізничні перевезення;
- г) підвищення заробітної плати технічного персоналу.

3. Які витрати відносять до змінних?

- а) виплата відсотків за банківським кредитом і витрати на сировину;
- б) орендна плата і вартість обладнання;
- в) заробітна плата технічного персоналу, вартість електроенергії і напівфабрикатів;
- г) усі витрати, необхідні для випуску продукції.

4. Який фактор збільшує змінні витрати фірми?

- а) підвищення орендної плати за користування земельною ділянкою;
- б) підвищення відсоткової ставки за банківським кредитом;
- в) підвищення заробітної плати керівного складу;
- г) підвищення заробітної плати технічного персоналу.

5. Сукупні витрати розраховуються за формулою:

- а) $FC + VC$;   б) $VC - TC$;   в) $FC + VC + MC$;   г) $(FC + VC) / Q$.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Заповніть наступну таблицю:

Q, од.	ТС, грн.	VC, грн.	FC, грн.	МС, грн.	АТС, грн.	АVC, грн.	АFC, грн.
1	55						
2				25			
3		80					
4			10			19	
5							

Задача 2

Підприємство з випуску пральних машин діє в умовах конкуренції. Функція сукупних витрат виражена наступним чином: $TC = 100 + Q^2$. Необхідно визначити наступне:

1. обсяг випуску пральних машин для максимізації прибутку, якщо ціна одиниці продукції складає 60грн.
2. рівень прибутку фірми від реалізації усієї продукції.

Задача 3

Машинобудівне підприємство за один робочий день випускає 16 двигунів. Робочий день триває 8 годин. Загальна вартість виготовленої продукції складає 800 грн. Визначити наступні показники:

1. якою буде вартість усієї продукції та одного двигуна, якщо продуктивність праці зросте на 60%, а інтенсивність – на 45%.

Тема 10 Ринок досконалої конкуренції

Основні терміни

Галузь з постійними витратами; граничний дохід; досконала конкуренція; крива пропозиції конкурентної фірми; крива пропозиції галузі на короткострокових тимчасових інтервалах; нормальний прибуток; нульовий економічний прибуток; середній дохід; ситуація $MSC = MSB$; ситуація $MR = MC$; ситуація $MR = MC = P$; точка беззбитковості (критичного обсягу виробництва); точка ліквідації; "ціноодержувач".

Питання для самоперевірки

1. Типи ринкових структур.
2. Проблема вибору обсягів виробництва та максимізації прибутку для кожної ринкової ситуації.
3. Показники концентрації ринку: коефіцієнт концентрації ринку, індекси Герфіндаля, Лернера.
4. Відмінність ринкового попиту та попиту для конкурентної фірми.
5. Рівновага конкурентної фірми в короткостроковому періоді.
6. Обґрунтування доцільності виробництва та прийняття рішень: на підставі порівняння валового доходу та сукупних витрат і граничного доходу та граничних витрат.
7. Варіанти максимізації прибутку, мінімізації збитків і закриття фірми.
8. Правило визначення обсягів виробництва та його характерні особливості.
9. Сукупний, середній та граничний доходи фірми, їх графічне відображення.
10. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми: графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розміщення кривих сукупних витрат, сукупного доходу та прибутку фірми – досконалого конкурента.
11. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Обмеженість ринкового механізму саморегулювання.

Тести для самоперевірки

1. Підприємство-монополіст завжди:
  - а) має можливість призначити ціну на власну продукцію;
  - б) максимізує прибуток за умов рівності граничного доходу та граничних витрат;
  - в) може виробляти будь-який обсяг продукції, продаючи його за будь-якою ціною;
  - г) усі відповіді є вірними.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Розрахуйте обсяг виручки від продажу і прибутку до і після зниження ціни в умовах досконалої конкуренції. Середня ринкова ціна одиниці виробу 2500 грош. од. Обсяг продажу по цій ціні 1 млн. грош. од. при співвідношенні постійних і змінних витрат 20:80.

Обґрунтуйте, чи правильне рішення прийняв виробник про зниження ціни на одиницю свого товару на 100 грош.од. при показнику еластичності попиту на товар 1,5.

Задача 2

Ринок виробництва механічних пристроїв є досконало конкурентним.

Найнижчій точці довгострокової кривої середніх витрат кожного (ідентичного) виробника механічних пристроїв відповідає рівень 4 грн. Це мінімальне значення відповідає випуску 1000 механічних пристроїв на місяць. Коли за оптимального масштабу виробництва підприємство виробляє 1150 механічних пристроїв на місяць, то короткострокові середні витрати для кожного підприємства становлять 5 грн. Крива ринкового попиту для механічних пристроїв задається рівнянням: $QD = 140000 - 10000P$, де P - ціна механічного пристрою; QD - кількість механічних пристроїв, що відповідає щомісячному попиту. Крива ринкової пропозиції для механічних пристроїв задається рівнянням: $QS = 80000 + 5000P$, де QS - кількість механічних пристроїв, що відповідає щомісячній пропозиції. (P виражене у гривнях за один пристрій.)

1) Якою є ціна рівноваги механічного пристрою? Чи є вона довгостроковою рівноважною ціною?

2) Скільки підприємств галузі займаються цим виробництвом за умови рівноваги?

3) Якщо крива ринкового попиту змінюється на $QD = 150000 - 5000P$, якою є нові рівноважні ціна та випуск продукції за короткостроковий період для галузі та кожної фірми? Підприємства отримають прибутки чи зазнають

збитків? (Припустимо, що кількість підприємств у цій галузі дорівнює кількості підприємств, які могли б існувати за умови довгострокової рівноважної ціни.)

Тема 11 Монопольний ринок

Основні терміни

Бар'єри для доступу в галузь; граничний дохід; досконала монополія; легальна монополія; ліцензії; максимізація загального доходу; монополія; патенти; природна монополія; проста монополія; цінова дискримінація; чисті втрати суспільства (соціальна ціна монополії).

Питання для самоперевірки

1. Ринок чистої монополії та його характеристики.
2. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків.
3. Шляхи монополізації ринку та форми монополістичних об'єднань.
4. Об'єднанням капіталів на добровільних засадах та характеристики картелю, синдикату та тресту.
5. Бар'єри для вступу в галузь на ринку чистої монополії.
6. Особливості цінової політики на монопольному ринку.
7. Регулювання монопольних цін та ефективність монополії.
8. Максимізація економічного прибутку монополістом.
9. Пропозиція монополіста та особливості її формування.
10. Порівняльний аналіз досконалої конкуренції та монополії.
11. Оцінка впливу монополізму на економічні процеси.
12. Вплив монополії на науково-технічний прогрес.

Тести для самоперевірки

1. Спільними ознаками вільної та монополістичної конкуренції виступають:
  - а) виробництво однорідних стандартизованих товарів;
  - б) відсутність контролю держави за ціноутворенням;
  - в) наявність великої кількості учасників ринку – продавців і покупців;
  - г) відсутність можливостей для нецінової конкуренції.

2. Для учасників ринку монополістичної конкуренції не є характерними:

- а) контроль над цінами;
- б) відносно великі витрати на виробництво та збут продукції;
- в) неможливість впливу виробника на еластичність попиту;
- г) використання методів нецінової конкуренції.

3. Монополістична конкуренція – це ринок де:

- а) велика кількість підприємств продає уніфікований стандартизований товар, не володіючи значною часткою ринку;
- б) певна група підприємств контролює цінову політику;
- в) домінують декілька великих підприємств- виробників або продавців;
- г) велика кількість продавців, які продають свій власний унікальний товар.

4. Не є ознакою монополістичної конкуренції?

- а) вираховування підприємством реакцію з боку конкурентів;
- б) товар кожного продавця є недосконалим субститутом товарів інших підприємств;
- в) на ринку діє відносно велика кількість продавців, кожен з яких володіє невеликою часткою ринку;
- г) відсутність бар'єрів для входу та виходу.

5. Твердження, що монополістична конкуренція досить ефективна і вигідна споживачам, ґрунтується на тому, що:

- а) диференціація продукту сприяє повному задоволенню різних уподобань споживачів;
- б) в умовах монополістичної конкуренції фірми виробляють економічно ефективний обсяг продукції;
- в) монополістична конкуренція викликає цінові війни між виробниками;
- г) усі відповіді є правильними.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Функція попиту на продукцію підприємства, що діє на ринку монополістичної конкуренції, задана наступним чином:

$$Q_a = 30 - 5P_a + 2P_b$$

Функція сукупних витрат цього підприємства має наступний вигляд:

$$TC_a = 24 + 3Q_a$$

Після встановлення галузевої рівноваги підприємство розпочало виробляти продукцію в обсязі 8 шт. Розрахувати показники P_a і P_b .

Задача 2

Попит на продукцію фірми-виробника шоколадних снєків, що максимізує прибуток в умовах монополістичної конкуренції, відображається функцією:

$$Q^D = 25 - \frac{P}{5}$$

Який рівень MC має фірма, що діє на ринку монополістичної конкуренції, якщо P_e дорівнює 55 грн.?

Задача 3

Функція TC підприємства – учасника ринку монополістичної конкуренції має наступний вигляд $TC = 3Q^2 - 8$. Ринковий попит на продукцію підприємства складає $P = 64 - Q$. Після проведення рекламної компанії вартістю $C = 6Q - 10$, загальний попит збільшився до рівня $P = 76 - 2Q$.

Визначити оптимальний обсяг випуску продукції та ціни, яку на неї встановить виробник до та після рекламної кампанії.

Тема 12. Ринок монополістичної конкуренції

Основні терміни

Бар'єри входження; диференціація продукту; економічний прибуток; монополістична конкуренція; недосконала конкуренція; нецінова конкуренція; нормальний прибуток; спадаюча крива попиту.

Питання для самоперевірки

1. Сутність і основні риси монополістичної конкуренції.
2. Характерні особливості ринку монополістичної конкуренції.
3. Диференціація продукту та її фактори.
4. Бар'єри для вступу у галузь при монополістичній конкуренції.
5. Ринково-продуктова стратегія підприємства.
6. Визначення ціни та обсягів виробництва при монополістичній конкуренції.
7. Фактори, які ускладнюють прогнозування результатів монополістичної конкуренції у довготерміновому періоді.
8. Ринкова поведінка монополістичного конкурента.
9. Монополістична конкуренція та ефективність виробництва.
10. Плата суспільства за монополістичну конкуренцію.
11. Методи нецінової конкуренції, пов'язані з удосконаленням продукту або орієнтовані на рекламно-пропагандистську діяльність.
12. Порівняльний аналіз ринків досконалої та монополістичної конкуренції.

Тести для самоперевірки

1. Спільними ознаками вільної та монополістичної конкуренції виступають:
  - а) виробництво однорідних стандартизованих товарів;
  - б) відсутність контролю держави за ціноутворенням;
  - в) наявність великої кількості учасників ринку – продавців і покупців;
  - г) відсутність можливостей для нецінової конкуренції.
2. Для учасників ринку монополістичної конкуренції не є характерними:
  - а) контроль над цінами;
  - б) відносно великі витрати на виробництво та збут продукції;
  - в) неможливість впливу виробника на еластичність попиту;
  - г) використання методів нецінової конкуренції.
3. Монополістична конкуренція – це ринок де:

- а) велика кількість підприємств продає уніфікований стандартизований товар, не володіючи значною часткою ринку;
- б) певна група підприємств контролює цінову політику;
- в) домінують декілька великих підприємств- виробників або продавців;
- г) велика кількість продавців, які продають свій власний унікальний товар.

4. Не є ознакою монополістичної конкуренції?

- а) вираховування підприємством реакцію з боку конкурентів;
- б) товар кожного продавця є недосконалим субститутутом товарів інших підприємств;
- в) на ринку діє відносно велика кількість продавців, кожен з яких володіє невеликою часткою ринку;
- г) відсутність бар'єрів для входу та виходу.

5. Твердження, що монополістична конкуренція досить ефективна і вигідна споживачам, ґрунтується на тому, що:

- а) диференціація продукту сприяє повному задоволенню різних уподобань споживачів;
- б) в умовах монополістичної конкуренції фірми виробляють економічно ефективний обсяг продукції;
- в) монополістична конкуренція викликає цінові війни між виробниками;
- г) усі відповіді є правильними.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Функція попиту на продукцію підприємства, що діє на ринку монополістичної конкуренції, задана наступним чином:

$$Q_a = 30 - 5P_a + 2P_b$$

Функція сукупних витрат цього підприємства має наступний вигляд:

$$TC_a = 24 + 3Q_a$$

Після встановлення галузевої рівноваги підприємство розпочало виробляти продукцію в обсязі 8 шт. Розрахувати показники P_a і P_b .

Задача 2

Попит на продукцію фірми-виробника шоколадних снєків, що максимізує прибуток в умовах монополістичної конкуренції, відображається функцією:

$$Q^D = 25 - \frac{P}{5}.$$

Який рівень MC має фірма, що діє на ринку монополістичної конкуренції, якщо P_e дорівнює 55 грн.?

Задача 3

Функція TC підприємства – учасника ринку монополістичної конкуренції має наступний вигляд $TC = 3Q^2 - 8$. Ринковий попит на продукцію підприємства складає $P = 64 - Q$. Після проведення рекламної компанії вартістю $C = 6Q - 10$, загальний попит збільшився до рівня $P = 76 - 2Q$.

Визначити оптимальний обсяг випуску продукції та ціни, яку на неї встановить виробник до та після рекламної кампанії.

Тема 13. Олігополія

Основні терміни

Дуополія; картель; олігополія; модель "ламаної кривої попиту"; модель "лідерство в цінах"; рівновага Бертрана; рівновага Курно; рівновага Нєша; цінова війна; ціноутворення за принципом "витрати плюс"; таємна змова.

Питання для самоперевірки

1. Теоретичні моделі олігополії.
2. Олігополія, її суть і розповсюдження.
3. Визначення ступеню концентрації виробництва на олігополістичному ринку.
4. Система показників, яка використовується для його вимірювання концентрації виробництва.
5. Поведінка фірми щодо ціни та випуску на олігополістичному ринку.
6. Варіанти поведінки олігополіста у галузі ціноутворення.

7. Ефективність олігополії.
8. Дуополія, та модель дуаполії Курно.
9. Олігополія і економічна ефективність.
10. Небезпеки олігополії та антимонопольне законодавство.

Тести для самоперевірки

1. Що з наведеного нижче характеризує олігополію, а не конкурентну ринкову структуру.
  - а) багато покупців;
  - б) покупці добре поінформовані;
  - в) кілька продавців;
  - г) підприємства максимізують свій прибуток.
2. Якщо підприємство очікує, що у разі зниження або підвищення ним ціни всі інші учасники ринку зроблять те саме, то воно;
  - а) має справу з жорсткою ціновою конкуренцією;
  - б) має ламану криву попиту;
  - в) є ціновим лідером ринку;
  - г) є найбільш ефективним підприємством у галузі.
3. На ринку з відкритою інформацією, можливістю укладення угод довіри і вільним вступом картель може встановити повну монополію:
  - а) і в короткостроковому, і в довгостроковому періодах;
  - б) у короткостроковому, але не у довгостроковому періоді;
  - в) у довгостроковому, але не у короткостроковому періоді;
  - г) тільки за умов дуополії Бертрана, а не Курно.
4. Олігополію передбачає, що на ринку існують наступні явища:
  - а) бар'єри доступу для нових підприємств; б) диференційована за ціною та якістю продукція;
  - в) значна кількість дрібних підприємств-продавців; г) стандартна уніфікована продукція.
5. Аналіз олігополії порівняно з аналізом інших ринкових структур ускладнений через те, що:

а) кількість підприємств настільки значна, що поведінку ринку є абсолютно непередбачуваною;

б) MR і MC підприємств не впливають на визначення оптимального обсягу рівня виробництва та ціни;

в) дії та поведінка підприємств не завжди мають на меті максимізацію економічного прибутку;

г) взаємозалежність підприємств унеможливають прогноз розвитку ринкової ситуації.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Крива попиту для підприємства «Велес» має наступний вигляд $P(Q_1 + Q_2) = 400 - 2Q_1 - 2Q_2$.

1. Якщо підприємство «Перун» виробляє 45 одиниць, то скільки одиниць вироблятиме підприємство «Велес»?

2. Якщо підприємство «Перун» виробляє 85 одиниць, то скільки одиниць вирішить виробляти підприємство «Велес»?

Задача 2

Транспортна компанія "Перевізник-98" функціонує в умовах олігополістичного ринку.

Виведіть лінію попиту та граничної виручки компанії "Перевізник-98", якщо відомо, що ціна на ринку встановилася на рівні $P = 19$, обсяг $Q = 18$. Попит на послуги компанії має два відрізки: якщо ціна вища за 19, то попит більш еластичний і характеризується функцією: $Q_1 = 100 - 6P$, якщо ціна нижча за 19, то попит менш еластичний і характеризується функцією: $Q_2 = 40 - 2P$.

1. До якої моделі олігополії належить даний ринок транспортних послуг? Представте одержану модель графічно.

2. Якщо відомо, що граничні витрати в даних умовах змінюються від рівня $MC_1 = 0,02Q^2 - 0,2Q + 4,8$ до $MC_2 = 0,02Q^2 - 0,2Q + 12$, то якими будуть ціна та обсяг запропонованих послуг?

Задача 3

На олігополістичному ринку діють два підприємства, що випускають однорідний товар. Обидва підприємства володіють однаковими частками ринку і встановлюють однакові ціни на товар.

Інформацію про попит на товар і витрати кожного підприємства наведено у таблиці:

P (грн.)	D (од.)	Q виробництво (од.)	ТС (грн.)
10	5	5	45
9	6	6	47
8	8	8	50
6	9	9	55
5	10	10	65

Використовуючи модель дуополії Курно, визначте:

- а) яка ціна на товар буде встановлена на ринку за припущенням, що кожне підприємство впевнене у тому, що конкурент вибере таку ж ціну;
- б) який обсяг випуску вибере кожне підприємство?
- в) чи з'являться на ринку в довгостроковому періоді нові підприємства?
- г) чи є у кожного підприємства стимул встановити на свій товар ціну нижчу, ніж у конкурента?

Тема 14. Ринок факторів виробництва

Основні терміни

Взаємозв'язок ринку продукту та ринків факторів виробництва. Попит на продукт та попит на фактори виробництва. Вплив різновиду структури ринку продукту на похідний попит. Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку продукту та на ринку факторів виробництва. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Характеристика досконало конкурентного ринку праці. Обґрунтування рішення про найм. Формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю. Ринкова пропозиція праці на досконало конкурентному ринку. Капітал як фактор виробництва. Капітал як ресурс тривалого використання; форми капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Поняття вибору у часі. Споживання та інвестиції. Ринок землі. Особливості

землі як фактору виробництва. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.

Питання для самоперевірки

1. Попит на ресурси.
2. Індивідуальний та галузевий попит на фактори виробництва.
3. Основне правило визначення попиту на ресурси.
4. Зміна в попиті на ресурси, його еластичність.
5. Ціноутворення на ринку праці.
6. Попит та пропозиція на ринку праці.
7. Визначення заробітної плати.
8. Профсоюзи на ринку праці.
9. Ринок капіталу. Позичковий відсоток.
10. Ринок землі. Економічна рента.

Тести для самоперевірки

1. Попит на ресурс залежить від:
  - а) ціни продукту, виробленого за допомогою даного ресурсу;
  - б) цін ресурсів-замінників;
  - в) цін взаємодоповнюючих ресурсів;
  - г) ціни даного ресурсу.
2. Граничні витрати на працю:
  - а) являють собою збільшення змінних витрат при збільшенні обсягу випуску продукції на одиницю;
  - б) являють собою збільшення постійних витрат при збільшенні обсягу випуску продукції на одиницю;
  - в) абсолютно нееластичні для монополіста;
  - г) являють собою збільшення загальних витрат на працю при найманні додаткового працівника.
3. Пропозиція землі є:
  - а) абсолютно еластичною;
  - б) абсолютно нееластичною;

- в) відносно еластичною;
- г) відносно нееластичною.

4. Крива попиту підприємства на ресурс є його:

- а) кривою середнього фізичного продукту на ресурс;
- б) кривою граничного фізичного продукту на ресурс;
- в) кривою середньої прибутковості ресурсу;
- г) кривою граничної прибутковості ресурсу.

5. Що призведе до скорочення попиту на землю?

- а) скорочення врожайності;
- б) збільшення ставки позичкового проценту;
- в) зниження ставки позичкового проценту;
- г) збільшення родючості ґрунтів.

6. Коли процентні ставки падають, споживач, котрий прагне в будь-якій ситуації максимізувати свою корисність, буде:

- а) заощаджувати менше;
- б) заощаджувати більше;
- в) заощаджувати так сам, як і раніше;
- г) заощаджувати менше, більше або так само, залежно від його смаків та переваг щодо поточного і майбутнього споживання.

7. Якщо в певному виробничому процесі капітал і праця виступають субститутами, то при зростанні ціни капіталу крива попиту на працю:

- а) зміщується праворуч;
- б) залишається без змін;
- в) зміщується ліворуч;
- г) стає горизонтальною лінією.

8. Визначте фактор, що не впливає на еластичність ринкового попиту на ресурс:

- а) частка витрат на ресурс у витратах фірми;
- б) еластичність попиту на вироблену продукцію;
- в) технологія виробництва певної продукції;

г) серед наведеного правильної відповіді немає.

9. Якщо заробітна плата знижується, то за інших рівних умов, робітник:

а) працює більше;

б) працює менше;

в) працює стільки ж;

г) вирішує це питання, віддаючи перевагу роботі або відпочинку.

10. Попит на ресурс зростає, якщо:

а) збільшиться попит на товар, що виробляється з використанням даного ресурсу;

б) зменшиться продуктивність ресурсу;

в) ціна на ресурси-замінники зменшиться;

г) ціни на взаємодоповнюючі ресурси підвищаться.

Завдання для самоперевірки

Задача 1

Меблева фабрика реалізує крісла на досконало конкурентному ринку за незмінною ціною $P=100$ грош. од. При заданій кількості праці залежність загального випуску від кількості капіталу наведена таблиці.

K	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Q	0	15	32	48	61	70	78	83	87	90	92

За допомогою кривих MRPK та ARPK побудуйте криву попиту на капітал.

Який попит на капітал буде мати фабрика, якщо прокатна ціна капіталу становитиме 400 грош. од.?

Яку максимальну ціну може платити фабрика за одиницю капіталу?

Задача 2

Фірма N є досконалим конкурентом на ринку благ і на ринку праці. Її технологія характеризується виробничою функцією $Q=180 \times L^2$. Фірма наймає працю за $rL=10$ та продає виготовлену продукцію за $P=30$.

Скільки праці найматиме фірма N.

Задача 3

Фірма є монополістом на ринку товарів та досконалим конкурентом на ринку ресурсів. Ціна ресурсу дорівнює 22 грош. од. визначте, при якій граничній продуктивності ресурсу фірма отримає максимальний прибуток, базуючись на наступних даних:

Кількість ресурсу	4	5	6	7	8	9	10
Гранична продуктивність ресурсу	21	20	18	15	11	6	0
Граничний дохід	1,6	1,4	1,2	1,0	0,8	0,6	0,4

Тема 15. Загальна ринкова рівновага і економіка добробуту

Питання для самоперевірки

1. Загальна рівновага.
2. Модель загальної рівноваги.
3. Діаграма Еджуорта.
4. Ефективність обміну.
5. Оптимум Парето.
6. Крива споживчих можливостей.
7. Ефективність виробництва.
8. Крива виробничих можливостей.
9. Гранична норма трансформації.
10. Критерії оцінки добробуту. Квазіоптимум.

Тести для самоперевірки

1. Під час аналізу часткової рівноваги, якщо попит на цукор змінюється, економісти аналізують вплив цього фактора:
  - а) тільки на ринок цукру;
  - б) на всі ринки, де цукор є товаром-замінником;
  - в) на всі ринки, де цукор є товаром-замінником;
  - г) на всі ринки, де цукор є ресурсом для виробництва;
  - д) на всі ринки, де зміна ціни на цукор може привести до зміщення кривих попиту або пропозиції.

2. Якщо дві особи мають криві байдужості між двома товарами, які є прямими лініями, та однакові граничні норми заміщення одного товару іншим, тоді крива контрактів між ними на діаграмі Еджворта:

- а) є діагональною лінією;
- б) є точкою у середині діаграми;
- в) збігається зі сторонами діаграми;
- г) є всією діаграмою.

3. Зміна рівноважної ціни і рівноважного обсягу виробництва на окремих ринках є аналізом:

- а) загальної рівноваги;
- б) споживчої рівноваги;
- в) часткової рівноваги;
- г) рівноваги виробника.

4. Якщо продукт А використовується у виробництві продукту В, а продукт

В виступає доповнювачем продукту С, то зменшення ціни А приведе до:

- а) зростання пропозиції продукту В і зростання попиту на продукт С;
- б) скорочення пропозиції продукту В і зростання попиту на продукт С;
- в) скорочення пропозиції продукту В і скорочення попиту на продукт С;
- г) зростання пропозиції продукту В і скорочення пропозиції продукту С.

5. Якщо гранична норма заміщення риби м'ясом для Ольги дорівнює 2, а для Юрія – 4, то:

- а) розподіл благ оптимальний за Парето;
- б) для досягнення оптимального розподілу необхідно перерозподілити м'ясо на користь Ольги, а рибу – на користь Юрія;
- в) для досягнення оптимального розподілу необхідно перерозподілити м'ясо на користь Юрія, а рибу – на користь Ольги;
- г) для відповіді недостатньо інформації.

6. Усі умови Парето-оптимальності можуть виконуватися лише в умовах:

- а) регульованої монополії;

- б) монополістичної конкуренції;
- в) досконалої конкуренції;
- г) олігополії.

7. Встановлення нової рівноваги може бути викликане зміною в ціні ресурсу:

- а) на ринку даного ресурсу;
- б) на ринках даного ресурсу і продукту, у виробництві якого використовується цей ресурс;
- в) на ринках даного ресурсу, продукту, у виробництві якого використовується даний ресурс, та інших ресурсів, що використовуються у виробництві цього продукту;
- г) на ринках різних продуктів і ресурсів, включаючи ті з них, які прямо не пов'язані з виробництвом і споживанням даного ресурсу.

8. Для досягнення ефективного розміщення ресурсів необхідно досягти ефективності:

- а) у виробництві;
- б) у споживанні;
- в) в обміні;
- г) в усіх випадках.

9. Зростання обсягу споживання одного ресурсу в економіці при даній його ефективності використання та незмінних цінах призведе до:

- а) зсуву кривої виробничих можливостей економіки вгору;
- б) зсуву кривої виробничих можливостей економіки донизу;
- в) досягнення повного використання ресурсів;
- г) ніяк не вплине на економіку.

10. В економіці досягається виробнича ефективність, якщо:

- а) усі фірми максимізують вартість виробництва;
- б) відсутня конкуренція між виробниками;
- в) повністю використовуються деякі ресурси;
- г) знижуються середні витрати виробництва.

Завдання для самоперевірки

№1

На основі аналізу загальної рівноваги відстежте ринкові наслідки таких подій: прискорення економічного зростання в Україні через зростання доходів населення привело до збільшення попиту на побутову техніку.

№2

Припустимо, що посушливе літо зменшило пропозицію твердих сортів пшениці. За умови, що макаронні вироби і овочі є одним з основних продуктів харчування і є взаємозамінними, на основі графіків пропозиції та попиту відобразити і пояснити засухи для:

- 1) ціни твердих сортів пшениці;
- 2) пропозиції макаронних виробів;
- 3) попит на овочі.

Описати в загальних рисах характер відповідних пристосувань ринку ресурсів.

№3

Припустимо, що економіка перебуває у стані загальної рівноваги. Доходи населення зросли, але споживчий попит не змінився які зміни відбулися в описаній економіці?

№4

Ліза має 8 стаканів молока і 2 булочки. Степан має 2 стакани молока та 4 булочки. За таких умов гранична норма заміни молока на булочки у Лізи становить 3, а у Степана 1. Накресліть діаграму Еджворта і покажіть, чи є такий розподіл ефективним.

Тема 16. Інституціональні аспекти ринкового господарства

Основні терміни

Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Поняття про зовнішні ефекти. Позитивні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо корегування (графічна інтерпретація). Негативні зовнішні ефекти,

їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо керування (графічна інтерпретація). Суспільні та приватні витрати (вигоди). Корируючі податки та субсидії. Теорема Коуза-Стіглера. Громадські блага і громадський вибір. Поняття громадських благ. Приватні та громадські блага. Попит на громадські блага і ефективний їх обсяг. Особливості формування попиту, пропозиції та ціни рівноваги. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави. Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень та проблема ефективності.

Питання для самоперевірки

1. Інституціональні аспекти ринкового господарства.
2. Зовнішні ефекти та теорема Коуза.
3. Роль держави в ринковій економіці.
4. Теорія суспільного вибору.
5. Сучасні економічні системи.

Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: навч. посіб.: у 2 кн. / за ред. С. Панчишина. Кн. 2: Мікроекономіка. Київ: Знання, 2018. 437 с.
2. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. Мікроекономіка і макроекономіка: підручник. К.: Основи, 2018. 518 с.
3. Мікроекономіка: підручник / за ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання, 2018. 679 с.
4. Мікроекономіка: навчальний посібник / за ред. В.В. Козюка та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 496 с.
5. Мікроекономіка: підручник / за ред. А.П. Наливайка. Київ: КНЕУ, 2018. 446 с.
6. Наливайко А.П., Прохоров Є.В. Практикум з мікроекономіки до підручника Мікроекономіка. Київ: КНЕУ, 2019. 522 с.
7. Піндайк Р.С., Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка. Київ: Основи, 2016. 646 с.
8. Acemoglu D., Laibson D., List J. Microeconomics. London: Pearson, 2019. 514 p.
9. Colander D. Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 624 p.
10. Frank R.H., Bernanke B.S. Principles of Microeconomics. London: McGraw-Hill Education, 2019. 480 p.

Додаткова література

1. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2018. 248 с.
2. Бесєдіна Г. Є. Мікроекономіка: практикум. Харків, 2018. 99 с.
3. Дружиніна В.В. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків: Друкарня Мадрид, 2018. 254 с.
4. Економічна теорія: практикум (тести і задачі): навч. посіб. / за ред. О. Ватаманюка. Львів: Інтелект-Захід, 2018. 374 с.
5. Кравченко О.А. Мікроекономіка: теорія і практика: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2018. 255 с.
6. Оверченко В.І., Мажак З.М., Софій М.І. Мікроекономіка: навч. посіб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2018. 348 с.

7. Петрушенко Ю.М., Дудкін О.В., Костюченко Н.М. Мікроекономіка: конспект лекцій. Суми, 2018. 206 с.
8. Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Мікроекономіка. Київ: Основи, 2008. 676 с.
9. Хмель С.М. Мікроекономіка: задачі, вправи, тести: навч. посіб. Харків:ХАІ,2018. 59 с.
10. Espinola-Arredondo A., Munoz-Garcia F. Intermediate Microeconomic Theory: Tools and Step-by-Step Examples. The MIT Press, 2020. 505 p.
11. McConnell C.R., Brue S.L. Economics: principles, problems, and policies. Boston: McGraw-Hill/Irwin, 2018. 818 p.

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>
4. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
5. Державний служба статистики URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
7. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.

Навчально-методичне видання

Сур'як Алла Володимирівна

МІКРОЕКОНОМІКА

Методичні вказівки до самостійної роботи

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 01.95.2023. формат 60x84x16

Ум.друк.арк.6,25. Зам. №96. Тираж 50

Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний

Друк КП ІА «Волиньенергософт», .43021, м. Луцьк, вул. Винниченка,63

Свідоцтво Держкомінформу України ВЛн №31 від 04.02.2004 р.